

TISH FLYUOROZINI KELITIRIB CHIQRUVCHI OMILLAR.

Xolmo'minov Nurali Nafas o'g'li
Mahmudov G'ulom Alisherovich

Samarqand Zarmed universiteti

Annotatsiya

Ushbu maqolada tish flyuorozining kelib chiqishi hamda uning shakllari haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar Tish, emal qavat, karies, flyuoroz, ftorapatit.

Ichimlik suvi yoki oziq ovqat orqali ortiqcha miqdorda ftorni iste'mol qilish, flyuoroz deb ataladigan emal nuqsonlariga olib kelishi mumkin. Ko'pgina mualliflar flyuorozning patogenezi

ftoridlar miqdori ko'pligi bilan bog'lashadi, ftor strukturaviy oqsillar va fermentlar bilan bevosita ta'sir o'tkazishi mumkin va bu albatta oqsillar, aminokislotalar metabolismga salbiy ta'sir qiladi. Ftoridlarni uzoq muddat ortiqcha miqdorda qabul qilish fosfataza faolligini oshirib, emalning minerallashuv jarayoniga ta'sir qiladi.

Bu yorug'likni aks ettirishni o'zgartiradigan va oq, bo'rli joylarning ko'rinishini yaratadigan hipomineralizatsiyalangan emalning shakllanishiga olib keladi. Tish florozi bilan bog'liq muammolarning aksariyati estetikdir, ayniqsa oldingi tishlar ta'sirlanganda. Tish flyuorozining og'irligi dozaga bog'liq bo'lib, tish rivojlanishining muhim davrlarida ftoridni ko'proq iste'mol qilish yanada og'ir flyuorozni keltirib chiqaradi. Qizig'i shundaki, ftoridni bir xil darajada iste'mol qiladigan odamlar turli darajadagi tish florozi ko'rsatishi mumkin, bu genetik ta'sirni ko'rsatadi. Ta'sirlangan tishlar kariyesga chidamli bo'lib, o'zgargan tish strukturasi sariqdan to'q jigarranggacha rang o'zgarishi zonalariga ega bo'lishi mumkin bo'lgan porlashsiz oq shaffof emal zonalari sifatida ko'rinadi. Ilgari, o'rtacha va og'ir darajadagi emal florozi joylari mottled emal deb nomlangan. Haqiqiy emal gipoplaziyasi kamdan-kam uchraydi, lekin chuqur, tartibsiz va jigarrang chuqurchalar shaklida paydo bo'lishi mumkin. Boshqa omillar emal shikastlanishining shunga o'xshash shakliga olib kelishi mumkinligi sababli, aniq tashxis nuqsonlarning ikki tomonlama nosimmetrik taqsimlanishini talab

qiladi, bundan tashqari, emal yoki boshqa to'qimalarda ftoridning haddan tashqari ko'p iste'mol qilinishi yoki ftorid darajasining ko'tarilishi haqida dalillar topilishi kerak. Dastlab, ftoridning kariesni kamaytirish qobiliyati uning rivojlanayotgan emalga qo'shilishi bilan ikkinchi darajali deb hisoblangan, natijada kuchliroq va kislotaga chidamli florapatit kristalli paydo bo'ladi. Ko'pgina tadqiqotchilar hozirda ftoridning posteruptiv ta'siri ustun ekanligi va tish/bakterial biofilm interfeysida sodir bo'ladigan demineralizatsiya va remineralizatsiya jarayonini o'zgartirish orqali kariesni nazorat qilishiga rozi. Shunga qaramay, florlangan suv muhim dolzarb manba bo'lib qolmoqda.

Ftorid ko'plab stomatologik mahsulotlar, oziq-ovqat va ichimliklar tarkibida mavjud bo'lsa ham, tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, suv floridlanishini to'xtatish tish kariesining taxminan 18% ga oshishi bilan bog'liq. Optimal florlangan suvni iste'mol qilish, odatda yumshoq darajada o'zgargan emalning past chastotasi bilan bog'liq. Biroq, so'nggi yillarda tish florozi tarqalishining ortishi qayd etildi. AQSh Kasalliklarni nazorat qilish va oldini olish markazlari ma'lumotlariga ko'ra, 1986 yildan 1987 yilgacha o'smirlarning 22,6 foizi ma'lum darajada flüorozni namoyon qilgan, 1999 yildan 2004 yilgacha shunga o'xshash guruh 40,7 foizni tashkil etgan. Suvni florlash odatda 0,7 dan 1,2 ppm gacha bo'lgan konsentratsiyaga qaratilgan. Issiq iqlim sharoitida tavsiya etilgan konsentratsiya suvning ko'proq iste'mol qilinishi tufayli 0,7 ppm ni tashkil qiladi, ko'proq mo'tadil iqlimi bo'lgan hududlarda esa 1 ppm konsentratsiyadan foydalaniladi. 2011 yilda AQSh Sog'liqni saqlash va inson xizmatlari departamenti ftoridning milliy standartlashtirilgan darajasini 0,7 ppm ni tavsiya qildi.[1]

Tish florozi - bu tish emalining ko'rinishini o'zgartirishga olib keladigan holat. 8 yosh va undan kichik yoshdagi bolalar tishlari paydo bo'lgan davrda muntazam ravishda ftorid iste'mol qilganda paydo bo'lishi mumkin. Qo'shma Shtatlardagi aksariyat tish florozi juda yumshoq yoki yengil bo'lib, tish yuzasida oq dog'lar sifatida namoyon bo'ladi, ular deyarli sezilmaydi va tish funksiyasiga ta'sir qilmaydi. Tish florozining o'rtacha va og'ir shakllari kamroq tarqalgan bo'lib, emalning kengroq o'zgarishiga olib keladi. Noyob, og'ir shaklda tishlarda chuqurchalar paydo bo'lishi mumkin. Og'ir shakli suvdagi ftorid miqdori litriga 2 milligrammdan kam bo'lgan jamoalarda deyarli uchramaydi. Tish florozi tish go'shti ostida hosil bo'lganida uzoq vaqt davomida juda ko'p ftorid olish natijasida yuzaga keladi. Faqat 8 yosh va undan kichik yoshdagi bolalar xavf ostida, chunki bu doimiy tishlarning rivojlanishi; 8 yoshdan katta bolalar, o'smirlar va kattalarda tish florozi rivojlana olmaydi. Vaziyatning og'irligi ftoridni qabul qilishning dozasi (qanchalik), davomiyligi (qanchalik) va vaqtiga (qachon iste'mol qilinganiga) bog'liq. Asosan yengil tish florozi paydo bo'lishining ko'payishi oldini olish uchun ko'proq ftorid manbalari mavjudligi tan olingan. tish chirishi. Bu manbalarga ftoridli ichimlik suvi, ftoridli tish pastasi (ayniqsa yosh bolalar yutib yuborsa) va tabletkalar yoki tomchilardagi parhez qo'shimchalari (ayniqsa, ftorli suv ichadigan bolalarga buyurilgan bo'lsa) kiradi. Tish florozining juda yengil va yengil shakllari - tishlar sochilib ketgan. oq dog'lar, vaqti-vaqti bilan oq dog'lar, ayozli qirralar yoki nozik, dantelli bo'rga o'xshash chiziqlar. Ushbu o'zgarishlar deyarli sezilmaydi va faqat stomatolog tomonidan ko'rish qiyin.[2]

Tish florozining o'rtacha va og'ir shakllari - tishlar kattaroq oq dog'larga ega va kamdan-kam hollarda, qo'pol, chuqurchaga ega. Ichimlik suvingizdagi ftorid

konsentratsiyasini bilib oling. Ichimlik suvining asosiy manbasidagi ftorid konsentratsiyasini bilishingiz kerak ayniqsa yosh bolalaringiz bo'lsa. Ushbu ma'lumot boshqa ftoridli mahsulotlarni, xususan, shifokoringiz yoki tish shifokoringiz yosh bolangizga buyurishi mumkin bo'lgan ftoridli planshetlar yoki tomchilarni qo'llash to'g'risida qaror qabul qilishda yordam berishi kerak. Agar ichimlik suvingizda tavsiya etilgan ftorid konsentratsiyasi 0,7 mg/L yoki undan yuqori bo'lsa, ftorid tabletkalari yoki tomchilarini umuman ishlatmaslik kerak. Agar siz CDCning My Water's Fluoride ishtirok etadigan davlatda yashasangiz, suv tizimingizning florlanish holatini bilib olishingiz mumkin. onlayn. Agar siz umumiy suv ta'minoti tizimida bo'lsangiz, suv ta'minoti kompaniyasiga qo'ng'iroq qilishingiz va kommunal xizmatning eng so'nggi iste'molchilar ishonchi hisobotining nusxasini so'rashingiz mumkin. 2 yoshdan kichik bolalar uchun ftoridli tish pastasini ishlatish bo'yicha avval shifokoringiz yoki tish shifokoringiz bilan maslahatlashing. Farzandingizning tishlarini birinchi tish paydo bo'lishi bilanoq tish pastasiz kichik, yumshoq tish cho'tkasi va oddiy suv bilan tozalang. 2 yoshdan 6 yoshgacha bo'lgan bolalar uchun tish pastasidan ko'p bo'lmagan miqdorda ftoridli tish pastasini qo'llang. cho'tkasi va tishlarini cho'tkalashini nazorat qilib, bolani tish pastasini yutib yuborishdan ko'ra tupurishga undaydi. Taxminan 6 yoshga to'lgunga qadar, bolalar yutish refleksini yomon nazorat qiladilar va tez-tez cho'tkasiga qo'yilgan tish pastasini yutib yuboradilar.[3]

Qo'shimcha yo'l-yo'riqlar uchun "Bolalarning og'iz salomatligi" ga qarang.

Agar asosiy ichimlik suvingizda 2 mg/l dan ortiq ftor mavjud bo'lsa, 8 yosh va undan kichik bolalar uchun muqobil suv manbasidan foydalaning.

Qo'shma Shtatlarning ba'zi hududlarida jamoat suv tizimlari va xususiy quduqlarda 2 mg / L dan ortiq tabiiy ftorid konsentratsiyasi mavjud; Ushbu konsentratsiyada 8 yosh va undan kichik bolalarda tish florozinig, shu jumladan o'rtacha va og'ir shakllarining rivojlanish ehtimoli ko'proq. Bu bolalar tavsiya etilgan darajada ftoridni o'z ichiga olgan ichimlik suvining muqobil manbasiga ega bo'lishi kerak. Yosh bolalar tomonidan ftoridli tish pastasidan foydalanish bo'yicha ota-onalarga va g'amxo'rlarga maslahat bering. Ota-onalar yoki g'amxo'rlik qiluvchilarga yosh bolalar, ayniqsa, 2 yoshdan kichik bolalar ftoridli tish pastasini qo'llash bo'yicha maslahat berishlari kerak. 6 yoshgacha bo'lgan bolalarda va ayniqsa 2 yoshdan kichik bolalarda tishlarning florozi xavfi ortadi, chunki ular katta yoshdagi bolalarga qaraganda tish pastasini yutish ehtimoli ko'proq. 2 yoshgacha bo'lgan bolalar uchun ftorid darajasini hisobga olish kerak. jamiyatdagi ichimlik suvi, ftoridning boshqa manbalari va ftoridli tish pastasini ishlatish xavfi va foydasini o'lchashda tishlarning chirishga moyilligiga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan omillar. [5]Xavf va foydalarni baholashda bolaning gigiyena qoidalariga rioya qilmasligi, noto'g'ri ovqatlanish yoki bolada va ularning aka-ukalarida yoki ota-onalarida emirilish tarixi kabi omillar tufayli tishlarning kariysi uchun yuqori xavf ostida bo'lishi mumkinligini aniqlang. Bolalarga maqsadli og'iz chayqash. tishlarning parchalanish xavfi yuqori. Ftoridli og'iz chayqashlari bolalarda tishlarning faqat cheklangan darajada kamayishiga olib kelganligi sababli, ayniqsa, ularning ftoridning boshqa manbalariga ta'siri kuchayganligi sababli, ulardan foydalanish chirish xavfi yuqori bo'lgan shaxslar va guruhlariga qaratilgan bo'lishi kerak. 6 yoshgacha bo'lgan bolalar, ota-onalar birinchi navbatda tish shifokori yoki shifokor bilan maslahatlashmasdan, og'izni ftoridli yuvish

vositasidan foydalanmasliklari kerak, chunki bu chayishlar qayta-qayta yutilsa, tish florozi xavfi mavjud. Ftorid qo'shimchalarini ehtiyotkorlik bilan tayinlang. tishlarning parchalanishi xavfi va ichimlik suvining asosiy manbai past ftorid darajasiga ega. Agar bolalar 6 yoshdan kichik bo'lsa, tish shifokori yoki shifokor qo'shimchalarsiz tishlarning florozini rivojlanish ehtimoli bilan parchalanish xavfini o'lchashi kerak. Ushbu muvozanatni aniqlashda ftoridning boshqa manbalariga, ayniqsa ichimlik suviga kirishni hisobga olish kerak.[4]

Xulosa:

Ota-onalar va bolalarga g'amxo'rlik qiluvchilar ftorid miqdorining foydalari va xatarlari haqida xabardor bo'lishlari kerak. Ftor birikmalari tegishlicha odamlar uchun belgilanishi yoki maktab dasturlarida ishlatilishi mumkin. Amaliy bo'lsa, qo'shimchalar ftoridning ta'sirini maksimal darajada oshirish uchun chaynaladigan tabletkalar yoki pastikalar sifatida buyurilishi kerak. Ftor birikmalarining retsept bo'yicha dozasi Amerika stomatologiya assotsiatsiyasi (ADA) ilmiy ishlar bo'yicha kengashi tomonidan o'rnatilgan tashqi belgi jadvaliga mos kelishi kerak. Qo'shma Shtatlarda uchta turdagi formulasi mavjud: kukunli formulalar, ommaviy yoki bir martalik paketlarda, konsentrlangan suyuqlik va oziqlantirishga tayyor formulalar. Oziqlantirishga tayyor formulada ozgina ftorid mavjud va tish flyuoroziga olib kelmaydi. Suv bilan aralashtirilishi kerak bo'lgan formulalar - kukun yoki suyuq konsentratlar - agar ular bolaning asosiy oziq-ovqat manbai bo'lsa va suv ftorlangan bo'lsa, tish flyuorozi ehtimolini oshirishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1.D.Shukurova Fakultet terapevtik stomatologiya Toshkent-2013
- 2.A.Xalilov Stomatologik kasalliklar profilaktikasi Toshkent-2011
- 3.X.Irsaliyev Stomatologiya Toshkent-2019
- 4.V.Kozlova Stomatologiya Moskva-2009
- 5.www.ziyonet.uz